

فقط عربستان و قطر حامی سیاست‌های آنکارا هستند

شاید زمانی‌که نخستین انجمن دفاع از حقوق بشر را در شهر کرد نشین «دیاربکر» تأسیس می‌کرد هیچ‌گاه به ذهنش خطور نکرده بود زمانی فرا می‌رسد که به‌عنوان یک سیاستمدار رؤیاهای «دن کیشوت» عثمانی را تابود کند و برای اولین‌بار در تاریخ جمهوری مسدرن ترکیه در مقام رهبر یک حزب کردی و چپ‌گرا آرا حدنصاب ۱۰ درصدی آرا گذر کند و به‌عنوان سیاستمداری جوان و کاریزماتیک، در عرصه ترکیه از فرط محبوبیت او را «سلو» و همتای ترکیه‌ای «باراک اوباما» بنامند؛ و مجامع رسانه‌ای و سیاسی جهان او را ستاره‌ای جدید در عرصه سیاسی ترکیه و کردستان قلمداد کنند. «صلاح‌الدین دمیرتاش»، حقوقدان ۴۲ساله‌ای است که اکنون به نمایندگی از نیروهای مترقی و دموکراتیک در کردستان و ترکیه همراه با دیگر رئیس مشترک این حزب، «فیکن یوکسکداغ»، درصدد صلح‌طلبی و مقابله با ناسیونالیسم اسلامگرایانه حزب «عدالت و توسعه»، برآمده است. دمیرتاش در دو هفته اخیر و به‌منظور مقابله با سیاست‌های جنگ‌طلبانه حزب حاکم ترکیه و تداوم روند صلح در این کشور از سوی مقامات ارشد کشورهای اروپایی و از جمله «آفریکا موگربنی»، برای گفت‌وگو دعوت شده است. خوش‌بینی او به پایان جنگ، بازگشت به گفت‌وگوها و امید به آینده را از طنین سخنانش می‌توان شنید.

✎ جناب دمیرتاش، اجازه بدهید از وضعیت بین‌المللی و منطقه‌ای ترکیه آغاز کنیم. ترکیه اکنون در چه جایگاهی ایستاده است؟

ترکیه از زمانی که استراتژی سیاست تنش صفر با همسایگان را اتخاذ کرد تاکنون دچار دگرگونی‌های فراوانی شده است. اکنون به‌جز عربستان سعودی و قطر هیچ کشوری از سیاست‌های حزب عدالت و توسعه پشتیبانی نمی‌کند و فقط مودی که سیاست‌های این دو کشور را با ترکیه گره می‌زند، داشتن استراتژی مشترک در ارتباط با سوریه، «جبهه النصره» و «القاعده» است. در سطح جهانی نیز می‌بینیم که سیاست‌های حزب عدالت و توسعه با مخالفت ایران، چین، آمریکا و اروپا نیز روبه‌رو شده است. از سوی دیگر، حتی اگر حزب عدالت و توسعه درپی تیره خود از همکاری با داعش نیز برآمده باشد، نمی‌تواند در نزد افکار عمومی این لکه را پاک کرده و همواره به‌عنوان یک دولت حامی داعش به آن نگریسته می‌شود.

✎ اخیرا سفرهای زیادی را به کشورهای اروپایی انجام داده‌اید. هدف خاصی را پیگیری می‌کنید؟

همان‌گونه که می‌دانید سال‌های ۲۰۰۰ با انتخابات طی شد و با توجه به فعالیت فراوان، در هیچ‌کدام از انتخابات نیز باخت نداشتیم. هر روز بهتر از گذشته توانستیم سیاست‌های دموکراتیک را بسط و گسترش دهیم. اکنون هم مشغول رایزنی برای انتخابات زودهنگام هستیم و به نظر من انتخابات پیش از موعد پیش‌رو از نتایج بسیار مهم‌تری نسبت به انتخابات پیشین برخوردار است. در جایگاه یکی از رهبران خلق و به‌عنوان جنبشی آزادی‌خواهانه که از اهدافی عالی برخوردار هستیم، وارد مرحله نوینی شده و حمله سیاسی جدیدی را آغاز کرده‌ایم و همچنین با اراده‌ای جدید درصدد گسترش هرچه بیشتر بنیادهای حزب دموکراتیک خلق‌ها و تبدیل آن به یک حزب سرتاسری برای تمامی مردم ترکیه هستیم.

✎ قبل از انتخابات گذشته نشانه‌های فراوانی برای فشار علیه حزب شما وجود داشت که بعد از آن نیز این فشارها افزایش یافتند. تحلیل‌گران سیاسی بر این باورند که این روند نشانه‌دهنده تصمیم پیشین حزب عدالت و توسعه برای تحمیل فشار و جنگ علیه شماست.

بله، با گفته‌های شما موافقم. حزب عدالت و توسعه قبل از شروع انتخابات چنین تصمیمی داشت و اکنون نیز بدون اینکه کوچکترین نشانه‌ای مبنی بر کاهش این حملات موجود باشد، شاهد افزایش حملات حزب حاکم علیه حزب دموکراتیک خلق‌ها هستیم. من این تصمیم حزب حاکم را با هماهنگی دستگاه‌های دولتی نشانه‌ای مبنی بر خواست سرکوب رسمی کردها و از میان برداشتن اراده سیاسی مردم کرد در ترکیه و به‌ویژه روژآقا قلمداد می‌کنم.

✎ این خشونت‌ها را قبل از انتخابات گذشته پیش بینی می‌کردید؟ چه کسانی را مسئول این حملات می‌دانید؟

بله، قبل از برگزاری انتخابات گذشته ۱۷۰ مرکز انتخاباتی ما مورد حمله قرار گرفت، در منطقه «دیداین» وابسته به شهر «آگری» که کمپین انتخاباتی ما حمله شد و خودتان هم مطلع هستید که «دیاربکر» در کمپین انتخاباتی ما، انفجاری به وقوع پیوست. بله، ما چنین اقداماتی را پیش بینی می‌کردیم. در پاسخ به قسمت دوم پرسش شما باید صراحتا بگویم که بدون هیچ شبهه‌ای، مسئولیت این اقدامات بر عهده آقای «رجب اردوغان» است.

✎ در انتخابات گذشته برای اولین بار از حد نصاب ۱۰ درصدی آرا گذشتید. اکنون یک حزب در فضای ملی ترکیه هستید، با هنوز خود را یک حزب کردی می‌دانید؟

در این نکته باید دقت شود که از مجموع آرای شش میلیونی ما، پنج میلیون رای متعلق به کردها بوده و بقیه آرا نیز متعلق به آرای ارامنه، ترک‌ها، اعراب و دیگر قومیت‌های ساکن ترکیه است. در تحلیل آرای اخذ شده در غرب ترکیه نیز باید به این نکته اشاره شود که غیر از کردها، عده زیادی از شهروندان غیر کرد به حزب دموکراتیک خلق‌ها رای دادند. از امروز به بعد می‌توان بر این نکته اصرار کرد که مبارزه حزب دموکراتیک خلق‌ها وارد مرحله جدیدی شده و با هدف قراردادن صلح و آشتی در میان کردها و دیگر ساکنان غیر کرد ترکیه این مبارزه و هدف را اعتلا خواهیم بخشید.

✎ انفجار پرسوس (سوروج) نقطه عطفی در مسیر صلحی است که آقای اوجالان بر آن با فشاری می‌کنند. این انفجار و عواقب کنونی آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به نظر من اگر حزب حاکم مایل بود امکان ممانعت از انفجار پرسوس وجود داشت؛ من به کرات گفته‌ام که گروهی در میان دستگاه‌های دولتی از احتمال وقوع چنین انفجاری خبر داشته، اما اقدامی برای ممانعت از آن به عمل نیاوردند؛ در این میان حزب حاکم هم از این طریق سعی کرد تا هم‌زمان دو پیام مهم را به جامعه جهانی و داخل ترکیه برساند؛ از یک طرف خود را قربانی اقدامات داعش نشان دهد و از طرف دیگر نیز سوسیالیست‌ها و کردها و حامیان کردها را تهدید کند. من به این نکته اطمینان دارم در میان حزب حاکم و درون دولت کسانی هستند که مخالف روند صلح بوده و در این میان مطمئن نیز هستم که حزب عدالت و توسعه خواهان آشتی نیست.

✎ شهرداران و اعضای پارلمان از حزب‌تان دستگیر شده‌اند. خطر تعطیلی حزب دموکراتیک خلق‌ها و آینده روند صلح را در کردستان و ترکیه چگونه پیش بینی می‌کنید؟

گفت‌وگوی «شرق» با «صلاح‌الدین دمیرتاش» رهبر حزب «دموکراتیک خلق‌ها» ی ترکیه:

فقط عربستان و قطر حامی سیاست‌های آنکارا هستند

حزب ما کوچک‌ترین اقدام خلافی را که منجر به تعطیلی حزب دموکراتیک خلق‌ها شود انجام نداده است. اکنون هم به اندازه نمایندگان حزب حرکت ملی (MHP) در پارلمان ترکیه نماینده داریم، اما طبیعی است که در راستای مخالفت با حزب کارگران کردستان فشارهایی علیه ما اعمال شود و خطر تعطیلی حزب دموکراتیک خلق‌ها را به‌مثابه شمشیر داموکلس بر سر ما نکه دارند. اکنون حزب دموکراتیک خلق‌ها به حزبی شناخته شده در سطح بین‌المللی تبدیل شده است. بر این باور نیستم که این حزب را تعطیل و یا حتی به تعطیل‌کردن آن فکر کنند. در پاسخ به سؤال دومتان باید بگویم که تداوم روند صلح به دیدار با آقای اوجالان بستگی دارد. من خودم از اعضای هیات دیدارکننده با آقای اوجالان در آمرالی هستم و باید بگویم که از روز چهارم آوریل تاکنون، هیچ اطلاعی بین حزب دموکراتیک خلق‌ها و حزب عدالت و توسعه منجر شد؛ اردوغان با زیرپانهدان این تفاهم‌نامه از دیدار با آقای اوجالان در آمرالی جلوگیری جلب کرد. به همین علت، ما از نظرات آقای اوجالان در ارتباط با وضعیت کنونی اطلاع چندانی نداریم.

✎ مواضع حزب حرکت ملی مشخص است؛ اما در این میان حزب جمهوری‌خواه خلق (CHP) چه سیاسی را در پیش گرفته است؟
در مجموع اقدامات این حزب را مثبت ارزیابی می‌کنیم. این حزب در بعضی از مناطق در صفوف طرفداران صلح قرار داشته و حتی راهپیمایی‌های مشترکی را نیز با هم انجام داده‌ایم. باید گفت که این حزب حداقل خلاف سال‌های گذشته از جنگ بدون قید و شرط علیه ما کردها حمایت نمی‌کند و در این میان با طینن ضعیفی، صدهایی از این حزب مبنی بر پایان دادن به جنگ شنیده می‌شود، اما وجودداشتن اراده‌ای قدرتمند از سوی این حزب برای دستیابی به صلح، عرصه مانور را برای حزب عدالت و توسعه بازگشوده است. با این اوصاف بر این باوریم که نه فقط این حزب، بلکه دیگر نیروهای دموکراتیک نیز در آینده می‌توانند با ایجاد جبهه‌ای واحد علیه سیاست‌های جنگی حزب حاکم حرکت کنند.

✎ چرا با حزب عدالت و توسعه وارد یک دولت ائتلافی نشدید؟

چون در آن دوره (دوره قبل از انتخابات) احتمال انتخابات زودهنگام را پیش بینی می‌کردیم. ما بر این باور بودیم، ائتلاف ما با حزب حاکم باعث می‌شود، حامیان ما در دور بعدی با چالش مواجه شوند. بنابراین این سیاست را طراحی کردیم. از طرف دیگر حزب حاکم نیز حزب ما را علت شکست خود قلمداد می‌کرد. به همین علت از این نکته اطمینان داشتیم که حزب عدالت و توسعه با ما وارد یک دولت ائتلافی نخواهد شد. از سوی

 	 	 	 	 	
اکنون به‌جز عربستان سعودی و قطر هیچ کشوری از سیاست‌های حزب عدالت و توسعه پشتیبانی نمی‌کند و فقط مودی که سیاست‌های این دو کشور را با ترکیه گره می‌زند، داشتن استراتژی مشترک در ارتباط با سوریه، «جبهه النصره» و «القاعده» است. در سطح جهانی نیز می‌بینیم که سیاست‌های حزب عدالت و توسعه با مخالفت ایران، چین، آمریکا و اروپا نیز روبه‌رو شده است					

گفت‌وگوی «شرق» با «صلاح‌الدین دمیرتاش» رهبر حزب «دموکراتیک خلق‌ها» ی ترکیه:

تکرار انتخابات تکرار نتایج

«رجب طیب اردوغان» رئیس‌جمهور ترکیه، بعد از سکوتی نامتعارف پس از نتایج انتخابات قبلی که باید برای او بسیار ناامیدکننده بوده باشد، در تاریخ ۱۳ ژوئن از ترجیح خود برای تکرار انتخابات سخن گفت و تأکید کرد اگر یک دولت ائتلافی نتواند در ترکیه تشکیل شود، بازگشت به پای صندوق‌های رای مطابق قانون اساسی غیرقابل اجتناب خواهد بود، چراکه این قابل‌تصور نیست که کشور بدون دولت بماند. اردوغان کاملاً به خطرهای هر نوع ائتلافی برای سلطه‌اش همچون گذشته که دولت حزب عدالت و توسعه کنترل اکثریت تابع در پارلمان را در دست داشت و همچنین خطرات علیه تضمین وفاداری مدیران و جلوگیری از ادامه تحقیقات ضدفساد علیه حلقه نزدیک به خودش واقف است.

او عملاً با تسلط آهنین خود بر حزب عدالت و توسعه جلو تشکیل یک دولت ائتلافی را، حتی با وجود اینکه به «داوود اوغلو»، نخست‌وزیر این کشور، اجازه داد به مذاکره و تلفکردن وقت بپردازد، گرفت. کاملاً روشن است که اردوغان و حزب عدالت و توسعه دریافتند کار سختی برای برقراری تطابق روانی لازم به‌منظور اشتراک قدرت پس از مدت‌ها تسلط بر سیاست ترکیه دارند، بنابراین به‌جای آن ترجیح دادند گزینه بازگرداندن رای‌دهندگان به صندوق رای را به‌منظور تلاشی مجدد با هدف کسب اکثریت پارلمانی اجرا کنند. تصمیم آن‌ها برای برگزاری انتخابات جدید ظاهراً ناشی از استدلال و کرسی ریاست جمهوری اردوغان کشته شده‌اند. ازطرف‌دیگر، حزب ما نیز با تأکید بر آشتی و صلح توانسته است، افکار عمومی مردم را به سوی خود جلب کند. حزب عدالت و توسعه در انتخابات بعدی نیز به تنهایی قادر به تشکیل دولت نبوده و به ائتلاف با دیگر احزاب روی خواهد آورد.

✎ اکنون جنگ سختی در شهرهای کردستان و ترکیه در جریان است، سرنوشت به هم گره‌خورده جنگ و انتخابات زودهنگام را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بدون گمان تا زمان برگزاری انتخابات در اول نوامبر حزب عدالت و توسعه سیاست جنگ را ادامه می‌دهد. در صورتی‌که آرا ما افزایش یابد، این حزب به تنهایی قادر به تشکیل دولت نیست پس باید شرایط جنگی لغو شوند و هر دو طرف به میز مذاکره بازگردند، اما اگر میزان آرای حزب دموکراتیک خلق‌ها کاهش پیدا کند سیاست‌های جنگ‌طلبانه حزب حاکم شدت خواهد گرفت. بله، اکنون جنگ روز به روز وسعت بیشتری به خود می‌گیرد، این امر نیز به نوبه خود شرایط را برای کمپین انتخاباتی ما دشوار می‌کند.

✎ یکی از اقدامات حزب شما در این مدت اعلام خودمدیریتی در شهرهای کردستان ترکیه بود. با اوضاع کنونی چگونه این تصمیم گرفته شدو؟

به این نکته دقت کنید که از دوران سلجوقیان و عثمانیان سیستم خود مدیریتی در ترکیه کنونی وجود داشته است. مناطق بدون آنکه از مرکز تجزیه شده باشند، به لحاظ سیاسی از حق مدیریت امور داخلی خود بهره‌مند بودند. بعد از جنگ جهانی اول و ابتدای سده بیستم بود که با تأسیس جمهوری ترکیه، کردها و کردستان دچار سیاست امحا و انکار شد. این اقدام ما نیز به‌عنوان یک حق بدون انسکار مبنایی تاریخی دارد. ترکیه کشوری بزرگ و چند فرهنگی است. چنین کشوری نباید با دستورات یک شخص یا یک حزب و دولت اداره شود. روند کنونی خلاف اصول دموکراسی است. در برنامه حزب دموکراتیک خلق‌ها این مسئله را تصریح و تصویب کرده‌ایم که ترکیه باید سیستم خود- مدیریتی را بیپذیرد و این سیستم نیز نه فقط برای مناطق کردنشین بلکه برای مناطق از ترکیه است که این مدل را قبول کرده‌اند. به‌همین دلیل تقویت و استحکام مدیریت‌ها و حکومت محلی، حل مشکل بیکاری و توسعه اقتصادی مدنظر قرارگرفته‌اند و از این طریق می‌توانیم با انتقال امکانات به مدیریت‌های محلی و به رسمیت نشناختن حکومت مرکزی، این مدیریت‌ها و حکومت‌های محلی را هرچه بیشتر تقویت کنیم. از نظر حزب دموکراتیک خلق‌ها چنین اقدامی حق مشروع به شمار می‌رود و نباید فقط به اعلام آن بسنده کرد. باید یک سیستم بدیل اقتصادی و آموزشی تأسیس شود. چنین اقدامی حق مردم است، اما اقدامات ما در بعضی مناطق با واکنش شدید دولت از کشتن اعضای حزب گرفته تا دستگیری رؤسای حزب، بمباران حملات شهری تا ویران‌کردن خانه‌های مسکونی را و راکت و دیگر اقداماتی از این دست همراه بوده است. هرچند احتمال دارد این اقدام ما در برهه کنونی به تمامی عملی نشود، اما خواست‌های سیاسی ما را بیشتر مطرح می‌کند.

✎ شما مداوماً از آشتی و روند صلح سخن می‌گویید. چه تضمینی برای بقای هرگونه تفاهم در جریان این پروسه صلح وجود دارد که استراتژی خود را به آن گره زده‌اید؟
بیبیند، در تمامی مراحل همواره اوجالان از نیاز وجود گروهی ناظر بر فرآیند صلح سخن گفته‌اند. در فحوائ سخن شما بی‌اعتمادی به حزب عدالت و توسعه مشاهده می‌شود، اما متغیرهای فراوانی در این روند دخیل هستند. مثلاً، آیا بعد از انتخابات نوامبر حزب عدالت و توسعه به شکل کنونی همچنان تداوم خود را در عرصه سیاسی حفظ خواهد کرد یا نه؟ در صورت بازگشت به گفت‌وگوها کدام حزب گفت‌وگوها را انجام خواهد داد و به همین علت نیاز یک گروه ناظر احساس می‌شود که می‌تواند تشکیل شده از نیروهای داخلی، بین‌المللی، یا کشورهایی باشند که تاکنون برای این مسئله اعلام آمادگی کرده‌اند. جامعه جهانی نیز از این امر حمایت و پشتیبانی می‌کند.

✎ آینده صلح و انتخابات را چگونه می‌بینید؟

بدون شک در انتخابات پیش رو اگر بتوانیم بر حزب عدالت و توسعه پیروز شویم راه به سوی صلح و آشتی باز و هموارتر خواهد شد و به چنین امری نیز امیدوار هستیم.

یادداشت

نقشه‌راه آنکارا

قدیر گلکار بیان - تحلیلگر مسائل خاورمیانه

در شرایطی که برگزاری انتخابات زودهنگام در ترکیه قطعی شده است، وضعیت بعد از انتخابات اول نوامبر ۲۰۱۵ برای بسیاری از سیاست‌وی و بیش از همه دست‌اندرکاران اقتصادی مورد توجه است؛ چراکه این کشور از سال ۱۹۹۵ میلادی برای دومین بار، با شرایط ناخواسته انتخاباتی مواجه شده است. مسئولان حزب «عدالت و توسعه» بر این باورند که در انتخابات آتی تعداد آرای آنان افزایش خواهد یافت و خواهند توانست بار دیگر بر قدرت مطلق سیاسی کشور تکیه زنند اما مخالفت‌های عمومی در شدت‌گرفتن ناامنی اجتماعی، تشدید حوادث تروریستی در سطح کشور و بالاخص در منطقه شرق و جنوب شرقی ترکیه، افزایش سطح بیکاری، کاهش درآمد ناخالص ملی و مهم‌تر از همه رکود غیرقابل‌انتظار در بخش تجارت و خدمات و بالاخص توریسم باعث شده است اعتراضات مردمی علیه دولت موقت ترکیه فزونی یابد. این در حالی است که حتی وابستگان و منسوبان کشته‌شدگان حاصل از ترور در ترکیه انگشت اتهام را به سمت حزب عدالت و توسعه‌گرفته و در هفته گذشته اعتراض و انتقاد یکی از افسران زاندارمری ترکیه در مراسم تشییع جنازه برادر قربانی‌اش در صدر اخبار روز ترکیه قرار گرفته بود. با این اوصاف هنوز ذهنیت افکار عمومی ترکیه معطوف این است که با برگزاری انتخابات، نقشه راه آینده کشور چگونه خواهد بود؟

با توجه به آخرین نتایج نظر سنجی مؤسسات معتبر درباره انتخابات، نگرانی عمومی بیش از پیش رو به فزونی می‌گذارد. به طوری که مؤسسه‌های «گریچی»، «آتار» و «مترویل» ضمن اعلام آخرین نتایج نظرسنجی که خبر از کاهش میزان آرای حزب عدالت و توسعه از ۴۱ درصد قبلی به ۳۹ درصد کنونی و افزایش آرای حزب جمهوری خلق از ۲۴ درصد قبلی به ۲۶ درصد فعلی دارد، تأکید می‌کنند که تغییرات زیاد محسوسی در میزان آرای ماه ژوئن به وجود نیامده است و فقط با کاهش چند درصد آرای عمومی، زمینه برای تغییر تعداد کرسی در مجلس برای احزاب فراهم خواهد شد. با این تصور به نظر می‌رسد که حزب عدالت و توسعه این بار کمتر از انتخابات قبلی صاحب صندلی‌های نمایندگی شده و نهایتاً ۲۴۵ صندلی را به خود اختصاص خواهد داد.

از سوی دیگر، گفته‌های رهبران حزب دموکراتیک خلق‌ها مبنی بر افزایش میزان آرای خود نشان از تحركات عمده در پایگاه فعالیت‌های سیاسی- اجتماعی این حزب دارد. به طوری که، صلاح الدین دمیرتاش در اظهارات اخیر خود اعلام کرد که در انتخابات قبلی هدفشان گذر از سد ۱۰ درصد کل آراء بود که این بار هدفشان رسیدن به کابینه است.

موضوع تقویض اختیار تشکیل «دولت گذار تا انتخابات» به «احمد داوود اوغلو» و درخواست او از احزاب «جمهوری خلق» و «حرکت ملی» نیز موضوع مهمی است؛ زیرا با پیشنهاد داوود اوغلو مبنی بر حضور تعدادی از نمایندگان سیاسی این احزاب در دولت گذار، هیچ تمایلی از سوی «کمال قلیچدار اوغلو» و دولت «باغچه‌لی»، دراین‌باره مشاهده نشده است؛ حتی فراتر از این، وقتی

داوود اوغلو پیشنهاد معاونت نخست‌وزیری را به «مطغرل تورکش»، معاون حزب حرکت ملی در دولت گذار داد، حزب حرکت ملی او را به کمیته انتضباطی سیرت تا اخراجش کند.

آنچه دراین‌میان بیش از همه مهم جلوه می‌کند، شکل‌گیری ساختاری دولت آینده و وضعیت سیاسی- اقتصادی ترکیه بعد از انتخابات ماه نوامبر است. با توجه به وضعیت کنونی گمان می‌رود ترکیه بعد از این قادر به ایجاد دولت مقتدر و تک‌حزبی نباشد. اگر انتخابات ماه نوامبر براساس نتایج نظرسنجی کنونی رقم بخورد، بدیهی است ترکیه با مشکلاتی که هم‌ایک با آن مواجه است، بار دیگر روبه‌رو خواهد شد و دولت آتی به یقین ائتلافی خواهد بود؛ به‌طوری‌که «اتار ییلدیز»، وزیر انرژی ترکیه، نیز در اظهارات چند روز پیش خود اعلام کرد مجلس آینده مجدداً با چهار حزب تکمیل می‌شود و دولتی ائتلافی زمام امور کشور را به دست خواهد گرفت. او ضمن بیان این مطلب تأکید کرده بود «چنانچه شرایطی شبیه وضعیت قبلی پیش آید؛ حزب عدالت و توسعه در قبال دو حزب حرکت ملی و جمهوری خلق برخوردی متفاوت در پیش خواهد گرفت و تقتمان میان احزاب به گونه‌ای دیگر خواهد بود».

به نظر می‌رسد حزب عدالت و توسعه نیز واقف به نتیجه انتخابات آینده است؛ ازاین‌رو آنچه ذهن بسیاری از کارشناسان را به خود مشغول می‌کند، استفاده ابزاری از شرایط ناخواسته و تحولات سیاسی- اجتماعی و حتی امنیتی در روزهای آتی از سوی حزب حاکم و سایر احزاب است. از سوی دیگر، شکست در تشکیل دولت ائتلافی میان حزب جمهوری خلق با حزب عدالت و توسعه و رد صریح موضوع تقویض اختیار تشکیل دولت به قلیچدار اوغلو از سوی رئیس‌جمهوری، توانسته است محبوبیت این حزب را میان مردم افزایش دهد و شفاف‌گویی رهبر جمهوری خلق در اعتراض به اردوغان و برخورد دگراندیشانه او درباره ارکان حزبی برای نجات کشور از بحران کنونی، باعث شده است او شخصیتی کاریزماتیک پیدا کند؛ ازاین‌رو چنین فرصتی برای حزب جمهوری خلق در بالابردن سقف آرای انتخاباتی مغتنم جلوه می‌کند و در روزهای تبلیغات انتخاباتی آینده، جهان سیاست و جامعه ترکیه با افشاکاری‌های دیگری از طریق این حزب متحیر خواهد شد.

به نظر می‌رسد ترکیه به عنوان یکی از مهم‌ترین کشورهای خاورمیانه، در ماه‌های آتی منتهی به پایان سال آبیستن تحولات زیادی خواهد بود و درعین‌حال شرایط به‌وجودآمده نشان می‌دهد این کشور سال‌های متمادی از سوی دولت‌های ائتلافی اداره خواهد شد. همان‌گونه که حوادث تروریستی اخیر در ترکیه توانسته است تأثیری منفی بر حزب دموکراتیک خلق‌ها بگذارد و از میزان اعتبار آن بکاهد، به همان میزان ساختار سیاسی ترکیه در آینده با فاکتورها و شخصت‌های جدید سیاسی تغییراتی در مواضع خود خواهد داد.